

irodalomból 12-18 évesek számára. *Oktatási segédanyag önismereti és konfliktuspedagógiai foglalkozásokhoz*, 2. bőv. kiad. Szolnok, ENCORE Magyar Konfliktuspedagógiai Alapítvány, 1999. 153 p.

Előadás és író-olvasótalálkozó

Az *Összefogás az olvasásért* projekt hosszabb távú célja az volt, hogy az irodalmi műveket a kollégák tudatosabban alkalmazzák a személyiség- és közösségfejlesztésben. Ehhez nyújtott további segítséget a *Biblioterápia a pedagógus tevékenységében* címmel meghirdetett előadás. A téma szakavatott előadója Bartos Éva, az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézetének nyugalmazott igazgatója volt.

A projekt záró rendezvénye egy derűs hangulatú író-olvasó találkozó volt Varró Dániel költő-műfordítóval. A program középpontjában a költő három könyve állt: a *Bögre azúr*, a *Túl a Maszat-hegyen* és a *Szűndesszert* című kötetek. A találkozón közel száz tanuló és tanár vett részt.

Az *Összefogás az olvasásért* program több hónapos időtartama alatt az olvasás beszéd-téma lett az iskolában a pedagógusok és a tanulók körében egyaránt. Az irodalmi művek projektben javasolt feldolgozása ötleteket adott a konfliktuskezelés módszereihez, gazdagította a tanárok ötlettárát. Lehetőség volt történelmi összefüggések kötetlenebb, életszerűbb felelevenítésére, konfliktushelyzetekkel kapcsolatos általános érvényű gondolatok megfogalmazására. A projekt lendületet adott, „kedvet csinált” az osztályfőnököknek arra, hogy többet dolgozzanak műhelymunkában az osztállyal. Hangsúlyt kapott az önismeret fontossága. Nem utolsó sorban olyan tanárok is „összetalálkoztak egymással” a programban, akik egyébként ritkán vannak munkakapcsolatban. Ennek az is megkülönböztetett fontosságot adott, hogy az iskola tantestülete intézményi összevonás következtében akkor került egy szervezetbe.

Erdősné Márta Mária

Varga Katalin Gimnázium

Az iskola bemutatása

Iskolánk, amely Szolnok központi részén, a Tisza és a Zagyva folyók találkozásától nem messze található, már 1930-tól fontos szerepet tölt be a város és a megye oktatásában. Az intézmény alapvetően négy évfolyamos gimnáziumként működik, koedukált jelleggel. Diákjaink jelenleg négy programban készülhetnek az érettségire: a magyar-angol két tannyelvű programban, a matematika-angol nyelvi, az általános tehetséggondozó,

valamint a 2000-ben indult Arany János Tehetséggondozó Programban. Az utóbbiban a képzés öt évig tart. Minden oktatási programunkban a fő cél a diákok sikeres felkészítése a továbbtanulásra, és ebben a folyamatban nagy hangsúlyt fektetünk a tehetségfejlesztésre, illetve tanulóink személyiségfejlesztésére.

Az iskola könyvtára

Könyvtárunk az épület harmadik emeletén, két különálló helyiségben található, az egyik a szabadpolcos kiválasztó övezet, a másik az olvasóterem, ahol tanórai foglalkozásokat is tartunk. Barátságos és technikailag jól felszerelt környezet várja itt az olvasókat. 13 internetkapcsolattal rendelkező olvasói számítógép, valamint nyomtató, projektor, fénymásoló, szkennel áll az olvasók rendelkezésére. A könyvtárostánári munkát egy internetkapcsolattal rendelkező számítógép segíti.

Könyvtári állományunk különlegessége abban áll, hogy a két tannyelvű oktatási program és az iskolában folyó idegennyelv-tanítás és tanulás segítése érdekében külön, kb. 1500-2000 kötetes angol nyelvi részleg (szépirodalmi és szakirodalmi munkák) áll a könyvtárhasználók rendelkezésére. Ezen kívül az utóbbi években – lehetőségeinkhez mérten – komolyabban gyűjtünk az iskolánkban oktatott idegen nyelveken megjelenő szépirodalmi alkotásokat is.

A könyvtár nyitvatartási ideje heti 22 óra.

Az olvasóvá nevelés, az olvasásnépszerűsítés és a pedagógusok munkájának segítése kiemelt helyen áll iskolánk könyvtárpedagógiai programjában. Ennek alapja 9. évfolyamon az iskolai könyvtár bemutatása, megismertetése, majd a 10. évfolyamon informatika órák keretében 4 könyvtárhasználati óra, a felsőbb évfolyamokon pedig felkészítés az informatika érettségi könyvtári részére. Tanulóink sikerrel vesznek részt a Bod Péter könyvtárhasználati versenyen is. Könyvtárunk programjait érdeklődés kíséri diákjaink és dolgozóink részéről. Tapasztalatok szerint nemcsak az olvasóvá nevelésben, hanem az iskolai közösségformálásban is nagy szerepe van ezeknek a programoknak.

Könyvtárunk honlapja, amelyet az iskola könyvtárostánáraként szerkeszttek, az alábbi URL-címen érhető el: <https://vkgkonyvtar.wordpress.com/>

A könyvtárostánár

Könyvtárostánárként 2002-től dolgozom az iskolában. Magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári és informatikus-könyvtáros szakos egyetemi diplomával rendelkezem. Jelenleg könyvtárostánárként, magyartanárként, osztályfőnökként és a magyar munkaközösség vezetőjeként veszek részt az iskolában folyó munkában. Ez az összetett feladatkör nem egyszerű, de a több szerepben kialakuló sokoldalú kapcsolatkör révén alkalmas arra, hogy mind az olvasóvá nevelésben, mind az igényes könyvtárhasználatban eredményes munkát végezhessek.

A vándorgyűlés KTE szekciójában bemutatott prezentációmban azon próbálkozásaimat villantottam fel, amelyek bemutatják, hogyan próbálom bevonni a szaktanárokat az iskolai könyvtár programjaiba.

Jó gyakorlatok – szaktanárok bevonása a könyvtári programokba

A Varga Katalin Gimnáziumban több olyan típusú könyvtári programot valósítottunk meg, amelyek az olvasásnépszerűsítést, tanulóink olvasóvá nevelését célozták meg. Ezek általában olyan programok, amelyekkel más iskolákban, könyvtárakban is kísérleteznek, és amelyeket megvalósítanak a könyvtárostanárok kollégák. Számunkra ezek különlegességét az egyedi megoldások és a közös munka adta, adja. Céljuk az olvasásnépszerűsítés, a kreativitás fejlesztése, a közösségformálás, és az, hogy a célközönség (diák és kolléga egyaránt) jól érezze magát ezeken a rendezvényeken, természetesnek érezze a könyvtári közegét.

Iskolai könyvtárosként fontosnak érzem, hogy kollégáim is részesei legyenek az iskolai könyvtár programjainak, akár résztvevőként, akár a szervezést és megvalósítást segítő szerepben. Már egy, a diákok és tanárok számára egyaránt szervezett programon való jelenlétükkel is komoly példát mutatnak, azt sugallják, hogy fontosnak, értékesnek tartják azt. Ezen kívül segítséget nyújthatnak egy program színvonalának emelésében. És azért, hogy segítenek, sokkal inkább érdekeltté válnak abban, hogy a program sikeres legyen. Magukénak érzik a programot, általa a könyvtárat.

A segítségnyújtás a kollégák részéről sokrétű lehet. Ilyen például az érdeklődés felkeltése a program iránt, a kedvcsinálás. Pár szóban elmondják a diákoknak, érdeklődő kollégáknak, hogy körülbelül milyen is lesz a program, ismétlődő program esetében pedig korábbi élményeiről mesélnek néhány szóban. A tájékoztatásban az osztályfőnökök segíthetnek a legtöbbet. Ők hívhatják fel a figyelmet a készülő programra, figyelve arra is, hogy megfelelő időben „ráerősítsenek” kiegészítő információkkal. A kollégák ötleteitől sokszínűbbé válnak a programok. A megvalósításban kedvük, idejük, vérmérsékletük szerint kisebb-nagyobb feladatokat vállalhatnak – az ötletek kidolgozásától az anyagbeszerzésen keresztül a programhoz kapcsolható külső kapcsolatok szervezéséig, a programról történő visszacsatolásig.

A kollégák programokba történő bevonása azonban nem könnyű feladat. Szervezőként számolni kell a leterheltség okozta fáradtsággal, az időhiánnyal, olykor, sajnos, az érdeklődés hiányával is. A kérdés az, hogyan érhetjük el, hogy mégis csatlakozzanak a programjainkhoz.

Az érdeklődés felkeltésekor – tapasztalataim szerint – fontos hangsúlyozni azt, hogy szórakozni hívjuk nemcsak a tanulókat, de a kollégákat is. Egyszerűen azért, hogy jól érezzük magunkat, együtt legyünk, közös élményekkel legyünk gazdagabbak, kicsit más oldalunkról ismerhessük meg egymást, és ismerhessenek meg minket is a diákok. Akár családi programként, gyermeküket, társukat is elhozva színesíthessék a hétköznapiakat.

A leterheltség és időhiány miatt elengedhetetlen, hogy kollégáink időben tudjanak a programokról. Többször is fel kell hívni a figyelmüket az időpontokra és a teendőkre, amelyekhez a segítséget várjuk. Erre lehetőség ad az e-mail, a tantestületi értekezlet, valamint a személyes megkeresés, beszélgetés. Fontos, hogy ne kérjünk sokat! A feladatokhoz kért segítség ne vegyen sok időt igénybe egy-egy kolléga részéről. Ugyanilyen fontos a kölcsönösség. Az, hogy próbáljunk mi is hozzájárulni a különböző munkaközösségek, illetve pedagógusok munkájához. Ha mi is részt veszünk, segítünk a munkaközösségek, a többi kolléga által szervezett programokban, ők is szívesebben segítenek a mi programjaink megvalósításában.

Az egyes programok szervezése már az előző tanév végén meg kell, hogy kezdődjön. El kell döntenünk, hogy a következő tanévben ránk váró feladatok ismeretében körülbelül hány és milyen jellegű könyvtári rendezvény szervezésére lesz lehetőségünk. Mérlegelnünk kell a tanévre vonatkozó terveinket, amelyben segítségünkre lehet az előző évek tapasztalata is. Körülbelül tudnunk kell azt is, hogy a programokhoz szükséges anyagi kiadásokat honnan, milyen forrásokból tudjuk majd finanszírozni. Amennyiben elhatároztuk, hogy milyen programokat és körülbelül mikor szeretnénk megvalósítani a következő tanévben, érdemes informálni terveinkről az iskola igazgatóságát és a rendezvény kapcsán mozgósítani kívánt külső kapcsolatokat. Ezen kívül nagyon fontos az egyeztetés, hiszen körülbelül tudnunk kell azt is, hogy a többieknek milyen programterveik vannak.

S akár már ekkor ötleteket kérhetünk saját programjainkhoz.

Az aktuális tanév elején, a nyitóértekezleten érdemes körvonalazni a könyvtár programjaival kapcsolatos feladatokat, újra segítséget, ötleteket kérni, és az időpontokat konkretizálni. Már ekkor felmérhetjük, hogy körülbelül hány kolléga részvételére és segítségére számíthatunk, valamint azt, hogy milyen a programok eszközigénye. Ezek ismeretében a megvalósításhoz anyagi támogatást kell szerezni (a gazdasági részleg, az iskolai alapítványok segítségével).

Az aktuális program megvalósítása előtt minimum egy hónappal pontosítani kell a részt venni szándékozót, illetve feladatot vállaló kollégákkal a részleteket, azt, hogy kinek pontosan mit kellene tennie. Ennek a helyszíne lehet egy tantestületi értekezlet, kérdőív arról, hogy kinek van kedve segíteni és miben, illetve e-mailben is érdeklődhetünk. Ekkor választjuk ki a beérkezett ötletek közül a programhoz illőket, megkeressük a kivitelezéshez feltételezhetően leginkább értő szaktanárokat (pl. titkos írás, újjlenyomat-előhívás – kémia szakos, filmkészítés – média szakos). A részleteket már velük közösen dolgozzuk ki. Ezzel párhuzamosan, időben elkezdve, folyamatosan, minden lehetséges módon és fórumon hirdetjük a programot (plakátok, iskolarádió, faliújság, könyvtár honlapja, e-mail, a tanórákat tartó kollégák, osztályfőnökök, szaktanárok segítségével).

A program megvalósítása után szükség van a visszacsatolásra, a program értékelésére a résztvevő kollégák és diákok részéről (személyes beszélgetés, kérdőív, osztályfőnöki óra, beszámoló). Ez támpontot adhat abban, hogy érdemes-e máskor is megrendezni a programot, vagy nem, illetve, hogy mit kell majd másként, jobban csinálni a következő alkalmakkor. Ezen kívül saját magunk számára érdemes feljegyzéseket készíteni a szervezés menetéről, a feladatokról, a nehézségekről. Fontosak saját reflexióink is a programmal kapcsolatban. Értékelnünk kell munkánkat, azt, hogy mi ment könnyen, mi nehezebben és miért.

A résztvevők számára kedves emlék a programról készült összeállítás (prezi, kizoa, you tube-videó), az ott készült fotókat, videókat minden érdeklődő számára elérhetővé tesszük. Azt a tényt, hogy készül, utána azt, hogy elkészült egy ilyen összeállítás, érdemes a szokásos fórumokon (iskolarádió, faliújság, könyvtár honlapja) hirdetni, és beleírni az iskolai beszámolóba is.

A Varga Katalin Gimnáziumban megvalósított sikeres programok közül hármat emelek: az *Élőkönyv-kölszönzés*, az *Éjszaka a könyvtárban* és a *Vargás Alkotói Pályázat* címűeket.

Élőkönyv-kölcsönzés

A programot azért emelem ki a többi közül, mert ez volt az, amelyik csakugyan mindenkit megmozgatott a tantestületből. A program megvalósítása kollégákra alapozottan történt. Két napon keresztül minden osztályban, az egyik tanóra első 15 percében a vállalkozó kedvű kollégák részleteket olvastak fel a gyerekeknek kedvenc könyvükből, elmondták, hogy miért áll közel hozzájuk a mű, bemutatták a szerzőt. Nem minden pedagógus vállalkozott a felolvasásra, de mindenki rá tudott szólni az aktuális tanórájából 15 percet, és beengedte a felolvasó kollégákat az órájára. Az időkorlátokat természetesen tiszteletben kellett tartania a felolvasóknak is, hogy a tanóra a megszokott módon folytatódhasson. Eközben fényképek és videók készítésére felkért kollégák és diákok örökítették meg a felolvasás pillanatait.

A szervezésben a legnagyobb nehézséget az okozta, hogy a felolvasó kollégák csak lyukasóráikban tudtak bemenni az őket korábban sorsolással kiválasztó osztályokhoz; emellett azt is tiszteletben kellett tartani, hogy melyik kolléga melyik órájának az elejét tudja felajánlani a felolvasásra (dolgoztatásra természetesen nem vonulhatott be felolvasó).

A program felvezetéseként olvasásnépszerűsítő pályázatot írt ki az iskolai könyvtár, amelyre könyvajánló írásával vagy olvasásnépszerűsítő plakát tervezésével nevezhettek a tanulók. Ezeket megtekintve a közönség szavazhatott a legjobbakra, majd az I-III. helyezett jutalomként könyvutalványban részesült, ennek finanszírozását az iskola Bánffy Katalin – Varga Katalin Alapítványa biztosította. A pályázatot a diákok számára írtuk ki, ezért egy kissé elkülönítve függesztettük ki a pedagógusok könyvajánlóit, amelyek nagy népszerűségnek örvendtek, és példamutató értékűek voltak.

Éjszaka a könyvtárban

Azért különleges ez a programunk, mert a kollégák nagyon sok ponton segíthetnek, az ötlet adásától a megvalósításig. Október végére, az iskolai könyvtárak világhónapja kapcsán szervezzük az *Éjszaka a könyvtárban* című programot. A rendezvény már első alkalommal is jól sikerült, bár ezt még teljesen egyedül szerveztem. A pedagógusok közül többen eljöttek, részt vettek rajta, és jól érezték magukat a diákokkal együtt. Második alkalommal már a fentebb vázolt programszervezési lépéseket követve az egyik kollégától érkezett ötlet alapján egy kiemelt téma (a mese) köré szerveztük az estét. Több pedagógus jelentkezett, hogy szívesen segítenének. Így az ő ötleteikkel gyarapítva, finomítva kidolgoztunk az iskola épületén belül egy mesebeli utat, állomásokkal, mesebeli szereplőkkel. A program estéjén a résztvevők csoportokban vonultak végig az állomásokon, ahol mesebeli figurának beöltözött tanáraik és diáktársaik különböző feladatokkal várták őket.

Az iskolai színjátszó csoportot vezető tanár segítségével sikerült a szerepet játszó diákok beszerzése a programba. A különböző állomásokon feladatokat adó kollégák, diákok saját ötleteik alapján formálták meg a mesebeli figurákat, színezhették a feladatokat, de ezt a szervező könyvtárossal természetesen megbeszélték. Az esti-éjszakai program része volt a résztvevők vendégül látása is, amelyhez a résztvevők, főleg a kollégák (olyanok is, akik nem tudtak eljönni) saját készítésű finomságokkal járultak hozzá. Az estéről fényképek és videók készültek a kollégák, sőt diákok segítségével, mivel több anyagból könnyebb jó összeállítást készíteni.

Vargás Alkotói Pályázat

Ez a programunk azért különleges, mert ez volt az első, amelyhez egy kolléga révén komoly és támogató külső kapcsolatot találtunk. Ennek köszönhetően a program tekintélye nagymértékben emelkedett. A Vargás Alkotói Pályázat egy iskolai tehetségkutató program, ahol a diákok számára lehetőség nyílik kreativitásuk bemutatására. Első alkalommal irodalmi pályázatként volt meghirdetve. A diákok több irodalmi műfajban pályázhattak, és pályaműveik elbírálására a magyar szakos munkaközösség tagjait kértem fel. A kiírásnak már november végére meg kellett jelennie a különböző hirdetőfelületeken ahhoz, hogy például április 11-én, a költészet napján, vagy a körül megtörténhesen az eredményhirdetés. A következő alkalommal már közösen írta ki a pályázatot a könyvtár és a magyar szakos munkaközösség. Harmadik alkalommal javaslatomra nem irodalmi, hanem filmelőzetes-készítő pályázatot írt ki a könyvtár és a munkaközösség. 3-5 fős csapatok jelentkezhettek, feladatuk pedig 3-5 perces filmelőzetes készítése volt a gimnáziumi irodalmi tananyag kötelező olvasmányainak egyikéből. A pályamunkákat értékelő bizottság tagjait kibővítettük. A magyar szakos munkaközösség mellett részt vett az értékelésben a média szakos kolléga, és azok az érdeklődő kollégák is, akik szívesen vállalkoztak a feladatra. A média szakos kolléga révén kerültünk kapcsolatba szolnoki TISZApART mozi vezetőségével. Annyira megtetszett nekik az ötlet, hogy felajánlották az eredményhirdetéshez az egyik termüket, ahol az elkészült és általuk is értékelt filmelőzeteseket levetítették.

Az eredményhirdetés időpontját kitűzni nem könnyű, főleg, ha nem egy szünetben szándékozunk gyorsan túlesni rajta, hanem ünnepélyesebb kereteket szeretnénk biztosítani hozzá. Éppen ezért kollégáink segítségével nemcsak a pályaművek értékelésében, hanem abban is megnyilvánul, hogy előzetes megbeszélés után elengedik a délutáni tanórától a pályázó diákokat, és az osztályfőnökök ezeket a hiányzásokat igazolják. Érdemes az iskolavezetést és a bírálóbizottság tagjait meghívni az eredményhirdetésre, mert aki el tud menni közülük, jelenlétével azt sugallja, hogy komolyan vette a diákok munkáját.

A fenti példák jól mutatják, hogy a kollégák sokféleképpen bevonhatók könyvtári programjainkba. Ettől függetlenül a szervezésben a legtöbb feladat természetesen a könyvtárostánáré marad. De az évek során egyre több kolléga kaphat kedvet ahhoz, hogy besegítsen a munkába. Valószínűleg lesznek olyan programok, amelyeken csak nagyon kevés pedagógus vesz részt, de olyanok is, amelyek megmozgatják az egész tantestületet. Fontos, hogy jelezzük, szükségünk van a segítségükre, a jelenlétükre, ötleteikre, támogatásukra, de emellett érdemes meghagyni azt a szabadságot számukra, hogy maguk döntsék el, milyen mértékben akarnak, illetve, hogy akarnak-e ezekben részt venni. Köszönetet kell mondani minden apró segítségért, mert ez a gesztus előreviszi a munkánkat, a kollégákat pedig jó érzéssel tölti el, hogy hozzájárultak a program sikeréhez. A közös élmények szorosabban összekapcsolják a közösség tagjait, és egy összetartó, pozitív értékrendet felállító közösségben nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb munka folyhat.

Kassainé Mrena Judit